

Культура 10

04-06-2024

Тиждень #26

Лекція 10в:

*Сучасний розвиток українського малярства в діаспорі; ,
національний стиль.*

(прозїрка 22 - закінчення)

Лекція 10г:

*Сучасний розвиток українського малярства в діаспорі:
документальні фїльми про визначних українських художників.*

(початок – закінчення)

Завдання (з книжки *Українська Культура II*):

Прочитати:

Книжка «Культура II»

Лекція 11:

Графіка

ст. 58-62

Виконати:

Написати відповіді на завдання «Закріплення» питання 1-6 на ст.
61 в книжці «Культура II.»

ГРАФІКА

Графіка — це вид образотворчого мистецтва, в якому головним є сам рисунок (слово "графо" у перекладі з грецької мови означає "пишу"). Графіка близька до малярства, але відрізняється від нього тим, що у графіці основним є лінія (контур), коли в малярстві основним є колір. Графічні образки бувають однобарвними або багатобарвними, але переважно графіки вживають контрастом чорного і білого, світла й тіні. Графіка здебільш виконується на папері.

Графіка буває у вигляді або:

— оригінального малюнку, виконаного на папері олівцем, вуглем, чорнилом (тушшю), пензлем тощо;

— друкованої відбитки/репродукції (так званої "гравюри"), розмноженої більшим тиражем. Гравер вирізає на дерев'яній дошці, металевій плиті чи на іншому матеріалі зображення, накладає на нього чорнило або фарбу і витискає на папері певну кількість "естампів" (копій).

Графіку використовують у мистецькому оформленні обкладинок та ілюстрацій книжок, газет чи журналів, оформленні грамот, плякатів, афіш, реклям, грошей, поштових марок, листівок, гральних карт і т. п. Все це — графічні твори, з якими ми щоденно зустрічаємось. Багато мистців створюють технікою гравюри і самостійні картини. З огляду на те, що графіка призначена більше для масового числа глядачів, зображення у графіці є більш реалістичні та більш зрозумілі, ніж у малярстві.

ГРАФІКА КНЯЖОЇ ДОБИ

Мистецтво графіки почало широко розвиватись в Україні з появою письма та поширенням книг. Тоді книжок не друкували, а переписували і прикрашали їх орнаментами та мініатюрними малюнками, щоб вони мали привабливий вигляд. Книжки любили і цінували за знання і мудрість. Тому переписувачі книг присвячували багато часу й уваги, щоб якнайкраще їх оформити. Щоправда, не кожний рукопис був прикрашений і не кожному книжку писали гарним, урочистим письмом — каліграфією.

Способи мистецького оздоблення книг перейняли в нас із Греції, де вони виробились на основі широкої обізнаності з традиціями рукопису серед різних народів. Значний вплив на мистецтво прикрашування книг в Україні мала також Західня Європа з її багатою традицією книжкових "ілюмінацій".

Головними видами прикрашання рукописів були:

Переписування книжок у бібліотеці Софійського собору. Мініатюра з Радзивілівського літопису.

Заставки — орнаменти вгорі першої сторінки тексту книжки або на початку розділу. Заставки були переважно вміщені в прямокутник і складались з геометричних орнаментів — кубиків, гарно сплетених між собою, рослинних мотивів (наприклад, в'язки квітів та листків) і не раз включали зображення фантастичних тварин, птахів чи людських постатей.

Часто заставки мали форму плетінки.

Ініціали — прикрашені орнаментами перші літери тексту або розділу. У велику початкову літеру вплітали різні комбінації орнаментів, зображення тварин або людей.

Кінцівки — орнаментальні закінчення розділу та книжки: у вигляді ваза з квітами, головою людини тощо, сплетених докупи у формі переверненого трикутника.

Мініатюри — малі ілюстрації серед тексту книжки.

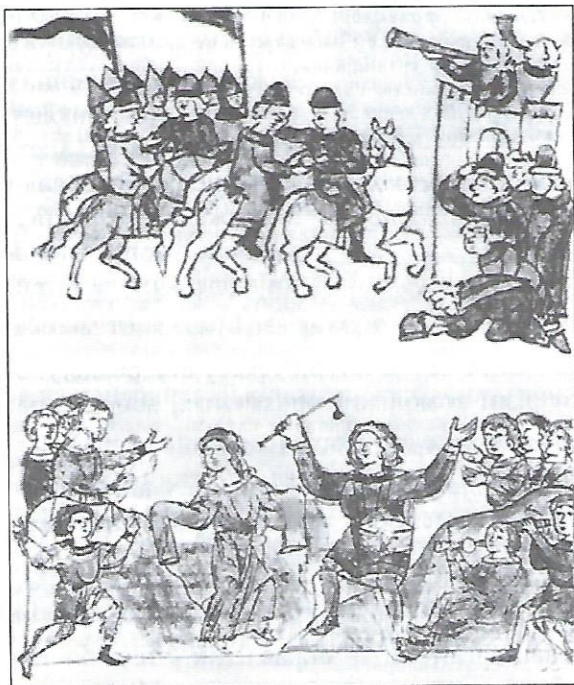
Середньовічні книжки писали на пергаменті — оправлений в телячій або овечій шкірі. Знарядям письма були гусяче перо й чорнило. Малюнки в рукописах розмальовували подібно до того, як розписували ікони та фрески. Малювали переважно темперою — фарбою з рослин чи мінералів, розведеною на яєчному жовтку. Кольори були переважно яскравими. Цю яскравість часто підсилювали позолоченим обведенням фігур та їх одягу або тлом із золота, яке накладали листками або розчином.

Образи були виконані у візантійському стилі, хоча в книжках, більше ніж в іконописі, мистці чулися вільнішими виявляти свою індивідуальну артистичність. Рукописи княжої доби вважаються творами мистецтва. Вони були оформлені майстерно й з великою любов'ю; під час праці над ними мистці вкладали весь свій мистецький талант, індивідуальні уподобання й смаки. Переписувачами книг були в основному монахи, рідше дяки, а для прикрас запрошували ченців-майстрів, що називались рисівниками. На жаль, ці майстри не підписували своїх творів, і тому ми не знаємо їхніх імен.

У тих часах найбільше були поширені євангелії та богослужбні книги, тому більшу частину мініатюр складають зображення Христа і християн-

ських святих. Але навіть у тих релігійних книгах іноді зустрічаєм картини нецерковного характеру, наприклад, композиції з життя світських людей та сцени історичних подій, передовсім боїв. Є і багато зображень тварин і птахів, які переважно служать алегоричними символами.

У ранній українській графіці помічаємо сильний візантійський вплив, головню в замилюванні до плетінкового орнаменту. З часом графіка набувала українського характеру із зображенням сцен місцевого життя і портретами визначних осіб того часу (князів та їхніх родин, українських святих і т.д.).

Облога міста. Мініятури з Радзивилівського літопису. XV ст.

Збереглись такі визначні пам'ятки книжкового мистецтва:

Остромирове Євангеліє (з XI ст.) — найстарший на Сході Європи рукопис. Книгу прикрашено численними заставками та ініціалами і трьома великими мініятурами євангелістів. Євангеліє написане гарним урочистим письмом — "уставом". Саме через мистецьку майстерність його мініятур та ініціалів Остромирове Євангеліє вважається шедевром книжкового мистецтва XI ст.

"Ізборник Святослава" (також з XI ст.). Він прикрашений численними зображеннями тварин, птахів, людей, і

містить груповий портрет князя Святослава, сина Ярослава Мудрого, та його родини.

Трірський псалтир (відомий також як "Кодекс княгині Гертруди"). Написаний в Німеччині, він містить п'ять гарних мініятур, які монахи в Україні вклали до книжки. Серед них є портрет сина Гертруди — князя Ярополка з родиною. Творці мініятур вміло сполучили елементи візантійського, західно-європейського та народньо-українського малювання. Таку сполуку виявляють і інші рукописи того періоду.

Радзивіллівський літопис з XV ст. (названий так тому, що останніми його власниками були литовські князі Радзивілли). Книжка багата на ілюстрації — їх понад 600, які представляють картини з історії й побуту давньої України. Саме цим літописом поширився звичай давати до книжок більше картин з історії та побуту українського народу.

Пересопницьке Євангеліє (1556-1561 pp.) — реліквія українського народу. На ньому присягають новообрані президенти.

Пересопницьке Євангеліє з половини XVI ст. — служить євангелієм, на якому присягають президенти України. Воно розкішно прикрашене різними орнаментами, в основному рослинного характеру.

Пояснення слів

афіша — poster
вуголь — charcoal
заставка — headpiece
кінцівка — tailpiece
плетінковий — braided, laced
рисунок — drawing
туш — India ink

вплітати — entwine, interweave
графіка — graphic arts
ініціал — initial letter
мініятура — illumination, miniature
реклама — advertising
тираж — circulation, quantity

Закріплення

1. Що таке графіка? 2
2. Подайте приклади предметів, які прикрашають графікою. 2
3. Подайте кілька способів, якими давні книги були прикрашені графікою. 2
4. Як візантійський стиль вплинув на українську графіку княжої доби? /
5. Хто в княжі часи займався переписуванням та оформленням книг? /
6. Назвіть найстарші пам'ятки графічного мистецтва в Україні (рукописи). 2

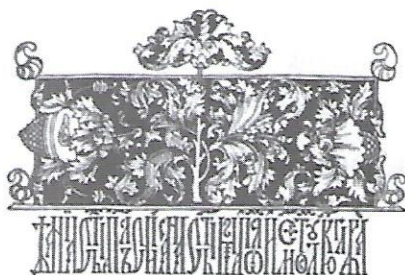
Сполучіть колони

1. мініятура — орнамент вгорі сторінки

2. дереворит	___	техніка гравюри, що виконується на лінолеумі
3. літографія	___	орнаменти в кінці книжки або розділу
4. заставка	___	прикрашена орнаментом перша літера тексту
5. лінорит	___	техніка гравюри, що виконується на спеціальному камені
6. ініціал	___	техніка гравюри, що виконується на дерев'яній дошці
7. кінцівка	___	мала ілюстрація серед тексту книжки
8. офорт	___	тип гравюри, виконану на металевій плиті при допомозі воску

Вправа

Під кожним рисунком внизу зазначіть, який це вид графіки: ініціал, заставка, кінцівка, чи мініатюра.

Вправа — аналіза

Розгляньте мініатюри Радзивілівського літопису подані у цьому розділі. Цей літопис написаний на початку XV-го століття, але є копією старшого літопису з початку XIII століття. Книга містить понад 600 кольорових мініатюр, що ілюструють події та життя людей княжих часів. Опишіть, що представлено у кожній мініатюрі.